

Юсупов Володимир Васильович, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем криміналістичного забезпечення та судової експертології ННП № 2 Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник

КЛАСИФІКАЦІЯ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ

Кримінальний кодекс (КК) України у примітці до ст. 45 визначає які злочини є корупційними. Зокрема, це злочини, передбачені статтями 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410, у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, а також злочини, передбачені статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 366-1, 368-369-2 КК України. Аналіз цих правопорушень дозволив запропонувати їх класифікацію.

Суб'єктом вчинення корупційних злочинів є службова особа (військова службова особа), окрім деяких з них, а саме:

а) одержання незаконної винагороди працівником державного підприємства, установи чи організації (ст. 354 КК України), де суб'єктом злочину може бути працівник державного підприємства, установи чи організації, незалежно від роду діяльності, який не є службовою особою; особи, які працюють в апараті правоохоронних органів, дипломатичної служби, у сфері виробництва, медичного, культурного обслуговування тощо;

б) зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365-2 КК України). Суб'єкт цього злочину - особа, яка здійснює професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг (аудитор, нотаріус, оцінювач, експерт, арбітражний керуючий, незалежний посередник, член трудового арбітражу, третейський суддя (під час виконання цих функцій) або інша особа;

в) декларування недостовірної інформації (ст. 366-1 КК України). Цей злочин може вчинити суб'єкт декларування;

г) підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368-3 КК України). Суб'єкт злочину - фізична особа, яка досягла 16-річного віку;

д) підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368-4 КК України). Злочин може бути вчинено фізичною осудною особою, яка досягла 16 років (ч. 1-2 цієї статті), або спеціальним суб'єктом - аудитором, нотаріусом, оцінювачем. іншою особою, яка не є державним

Отже, відповідно до суб'єкта корупційні злочини поділяються на ті, що вчиняються: службовою особою; спеціальним суб'єктом, який не є службовою особою; загальним суб'єктом.

Відповідно до такого елементу кримінально-правової та криміналістичної характеристики як спосіб вчинення, корупційні злочини класифікуються на такі види:

1) *правопорушення, що вчиняються шляхом зловживання службовим становищем:*

а) привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191);

б) викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів (ст. 262);

в) викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 308);

г) викрадення, привласнення, вимагання прекурсорів (ст. 312);

д) викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 313);

е) порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (ст. 320);

є) викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток (ст. 357);

ж) викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна (ст. 410);

2) *власне корупційні злочини, вчинені будь-яким способом:*

а) зловживання владою або службовим становищем (ст. 364);

б) зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364-1);

в) зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365-2);

г) декларування недостовірної інформації (ст. 366-1);

д) прийняття пропозицій, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368);

е) підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368-3);

д) нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням (ст. 210);

и) одержання незаконної винагороди працівником державного підприємства, установи чи організації (ст. 354).

Отже, розглянуто основні види корупційних злочинів. Їх класифікація дозволяє розмежувати етапи злочинної діяльності, запропонувати рекомендації з проведення слідчих (розшукових) дій з урахуванням суб'єкту і способу корупційного злочину та інших обставин. Запропонована й інші класифікації за кримінально-правовими та криміналістичними ознаками висвітлюють властивості та зв'язки між елементами корупційного злочину, допомагають здійснити правильну кваліфікацію протиправних діянь, розмежовувати їх.

Яковець Ірина Станіславівна, провідний науковий співробітник Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності НАПрН України, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник

ЗАКони У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

Закони України мають вищу юридичну силу, та приймаються колегіальним орган, що представляє інтереси громадян усієї держави. В умовах визнання корупції найбільшою небезпекою для країни, суспільство покладає великі надії на закони, як ефективний механізм її нейтралізації.

За часи незалежності в Україні було прийнято значну низку законів, завданням яких є боротьба з корупцією та її проявами. Певна їх частина вже втратила чинність, однак, у свій час зробила вагомий вклад в поступову еволюцію законодавства в сфері боротьби з корупцією. Серед них слід вказати наступні закони: від 5 жовтня 1995 р. № 356/95-ВР «Про боротьбу з корупцією» (втратив чинність 1 січня 2011 р.), від 11 червня 2009 р. № 1506-УІ «Про засади запобігання та протидії корупції» та від 11 червня 2009 р. № 1507-VI «Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень» (втратили чинність 5 січня 2011 р.)

Вагомим кроком у протидії корупції було прийняття 7 квітня 2011 р. двох нових законів: № 3206-^ «Про засади